

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

на Министерския съвет на Република България

ОТНОСНО: Конституционно дело № 3 от 1998 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Горното конституционно дело е образувано по искане на главния прокурор на Република България за обявяване на противоконституционност на чл. 26, ал. 5 от Закона за народното здраве и за задължително тълкуване на чл. 47, ал. 2 и чл. 52, ал. 1 от Конституцията на Република България.

Считаме, че искането на главния прокурор за обявяване на противоконституционност на чл. 26, ал. 5 от Закона за народното здраве е без правно основание и не следва да бъде уважено поради следните съображения:

1. В чл. 52, ал. 1 на Конституцията на Република България са прокламирани основните права на гражданите в Република България, а именно:

- правото на гражданите на здравно осигуряване, гарантиращо им достъпна медицинска помощ и

- правото на гражданите на бесплатно ползване на медицинско обслужване.

Основната цел на конституционната разпоредба е **да бъде гарантирано равно право на гражданите на бесплатно ползване на медицинско обслужване**, както и да бъде определен начинът за постигане на тази цел, а именно чрез системата на здравното осигуряване, която да им

гарантира достъпна медицинска помощ. Поради тясната свързаност на правото на гражданите на здравно осигуряване и на правото на гражданите на безплатно ползване на медицинска помощ те са регламентирани в една конституционна разпоредба.

От друга страна обаче, въпреки непосредствената връзка между прокламираните права на гражданите в чл. 52 на Конституцията, не е налице основание да се счита, че те са кумулативно свързани. Чрез системата на здравно осигуряване се създават необходимите предпоставки за еднаква възможност на гражданите да ползват медицинска помощ. Въпреки това **законодателят е счел за необходимо да прокламира изрично правото на гражданите на безплатно ползване на медицинско обслужване, без да го поставя в зависимост от създаването на системата за здравно осигуряване, което дава основание да се счита, че правото на гражданите на безплатно медицинско обслужване е самостоятелно тяхно право.**

2. Така прокламираното право на гражданите на безплатно ползване на медицинско обслужване не е безусловно и не би могло да се упражни единствено въз основа на Конституцията. Съгласно чл. 52, ал. 1 от Конституцията гражданите упражняват това свое право при определени условия и по определен ред, които следва да бъдат регламентирани със закон. **Самото изискване със закон да бъде регламентиран не само реда за упражняване на конституционното право, но и да бъдат определени съответни условия налага извода, че правото на гражданите на безплатно ползване на медицинско обслужване не може да се счита за неограничено и да се упражнява независимо от обстоятелствата. То може да бъде упражнено само при определени условия и по определен ред, които законът регламентира.** Съгласно чл. 2, ал. 1 на Закона за народното здраве „Всеки български гражданин има право на достъпна медицинска помощ и безплатно ползване на медицинско обслужване в публично здравно заведение.“ В чл. 26, ал. 1, 2, 3 и 4 и чл. 27, ал. 1 от Закона за народното здраве обстойно са регламентирани обхвата на лицата, които имат право на безплатна медицинска помощ и условията, при които могат да я получат.

В чл. 26 на същия закон е определено правото на гражданите за свободен избор и лечение от лекар и стоматолог, както и от някои специалисти от звената на първична и специализирана медицинска помощ. Регламентирани са видовете медицински специалисти, които оказват безплатна първична и специализирана медицинска помощ. Уредено е и правото на безплатна медицинска помощ при спешни случаи, аборти по медицински показания и при бременност от изнасилване, както и правото за безплатни консултации и лечение по медицински показания и по предписание на лекар или стоматолог от звената за първична и специализирана медицинска помощ, включително болничното и санаториалното лечение в публичните здравни заведения и заведенията за социални грижи.

Безплатната медицинска помощ включва и задължителните имунизации и протиепидемични мероприятия по предписание на органите на Държавния санитарен контрол, както и лекарствените средства частично или изцяло платени от съответните бюджети за домашно лечение на гражданите, страдащи от хронични заболявания, определени от министъра на здравеопазването. Следователно, в ал. 1, 2, 3 и 4 на чл. 26 от Закона за народното здраве е осигурено правото на гражданите за достъпна медицинска помощ и за безплатно ползване на медицинско обслужване.

Предоставянето на достъпна медицинска помощ и безплатно ползване на медицинско обслужване в публични здравни заведения е регламентирано и в Наредба № 3 за организацията на извънболничната медицинска помощ (обн., ДВ, бр. 20 от 1996 г.; изм., бр. 3 от 1997 г.) и Наредба № 6 за организацията на болничната медицинска помощ в държавните болнични заведения (обн., ДВ, бр. 76 от 1996 г.; изм., бр. 114 от 1997 г.), с което е изпълнено изискването на чл. 52, ал. 1 от Конституцията на Република България.

Съгласно Наредба № 3 всички граждани, насочени за преглед и лечение към съответни специалисти от личния лекар ползват безплатна медицинска помощ. Освен това гражданите получават безплатна медицинска помощ от лекари специалисти без насочване от личния лекар в случаите, когато се водят на диспансерно наблюдение, както и при спешни случаи.

Безплатна медицинска помощ се осигурява и за болните със заболявания от туберкулоза, хронични неспецифични белодробни заболявания, злокачествени новообразувания, психични, професионални, инфекциозни, венерически заболявания и СПИН, оказвана от съответни специализирани звена в системата на здравеопазването.

Съгласно Наредба № 16 за организацията на болничната медицинска помощ в държавните болнични заведения (обн., ДВ, бр. 76 от 1996 г.; изм., бр. 114 от 1997 г.) болните се насочват за приемане в болница с медицинско направление, издадено от медицински специалисти, работещи в същото и други здравни заведения, както и от медицински специалисти, упражняващи частна медицинска практика. С този текст е уредено правото на безплатно болнично лечение на гражданите в съответното здравно заведение, към което са насочени от медицински специалисти, преценили нуждата от болнично лечение. По този начин е създадена възможност за гражданите да бъдат насочвани във всяка болница, съобразно необходимостта да получават съответна висококвалифицирана и специализирана безплатна медицинска помощ по указания ред.

3. Втората алинея на чл. 52 от Конституцията определя източниците на финансиране на здравеопазването на гражданите. **Така определените източници на финансиране на здравеопазването на гражданите не са поставени в зависимост от упражняване на правото на гражданите на здравно осигуряване и не са посочени като елемент от здравноосигурителната система, което налага извода, че разпоредбата е свързана с необходимостта да бъдат осигурени необходимите средства за упражняване на правото на гражданите на безплатно ползване на медицинско обслужване.**

С разпоредбата на чл. 26, ал. 5 от Закона за народното здраве е предвидена възможност за получаване на медицинска помощ, която се заплаща при условия, ред и тарифа, определени с наредба на министъра на здравеопазването. **Конституцията не сочи, че редът и условията на платеното медицинско обслужване се определят със закон. Финансирането на здравеопазването съгласно чл. 52, ал. 2 от Конституцията не е задължително свързано със заплащането на**

медицинските услуги, за да се счита, че платените медицински услуги са източник на финансиране по смисъла на конституционния текст. Поради това заплащането на платената медицинска помощ по тарифа издадена от министъра на здравеопазването не противоречи на Конституцията.

Разпоредбата на чл. 26, ал. 5 на Закона на народното здраве не противоречи на чл. 52, ал. 2 от Конституцията, тъй като съгласно чл. 46 от Закона за народното здраве бюджета на публичното здравно заведение се образува от субсидии от републиканския и общинския бюджет, от собствени приходи, дарения и други източници.

Съгласно чл. 45, ал. 1 от Закона за устройството на държавния бюджет „извънбюджетни са всички средства, които се събират и разходват по силата на закон от държавните органи и бюджетните организации“. На основание § 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за народното здраве към здравните заведения се откриват извънбюджетни сметки като допълнителен източник на финансиране на тяхната дейност и средствата в тях се набират и от платени медицински услуги, съгласно чл. 26, ал. 5 от Закона за народното здраве. Следователно реда и условията за финансиране на здравеопазването са уредени с двата закона - Закона за народното здраве и Закона за устройство на държавния бюджет. Те регламентират правната възможност и реда за откриване на извънбюджетни сметки, в които постъпват средствата от платени медицински услуги, а с наредба на министъра на здравеопазването се определя стойността на услугите.

За МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ

Веселин Методиев/